

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

STUDIJSKA KNJILNICA
VIA CIEPPA 9
TRIESTE 312

Po krivdi KD in PSDI je začetek življenja dežele zelo nezadovoljiv

V sredo se je po skoraj enomesečnem zatišju novoizvoljeni deželni svet Furlanije-Juljske krajine vendarle sestel. Poldrugi mesec po volitvah je bila to druga seja deželnega sveta. Pričakovanje je bilo veliko, ker organi dežele še vedno niso začeli delovati, da bi se lotili reševanja vprašanj, ki so naštevana v Posebnem statutu. Moramo reči, da dejstva niso izpolnila teh pričakovanj.

Predvsem so se pogajanja med KD, PSI, PSDI in PRI zavlekla v nedogled, ne da bi bile javnost in ostale politične grupe, ki sestavljajo deželni svet, obveščene o poteku teh pogajanj in o političnih osnovah, na podlagi katerih so se štiri stranke levega centra skušale sporazumeti. Vse, kar se je zvedelo, je bil sad časopisnih indiskrecij. In še to je bilo malo in nerazumljivo, ker je vsak časopis objavljaval samo vesti, ki so se mu zdele najbližje zanimanju bralcev. V določenem trenutku je bilo celo javljeno, da je bil dosežen sporazum med strankami levega centra, štiri stranke (KD, PSI, PSDI in PRI) so se v zadnjih dneh preteklega tedna začele pogajati celo o mestih v deželni vladi. In lo o mestih v deželni vladi. In lo začele nastajati prve težave. Rečeno je bilo celo, da je bila dosežena razdelitev sedežev v vladi: 4 stalnih mest KD, 2 PSI, 2 PSDI in 2 namestnika KD. V tem trenutku je PRI, ki ima v

deželnem svetu 1 svetovalca, zahtevala zase odborniško mesto. Nobena od treh večjih strank ni hotela odstopiti enega mesta malemu republikanskemu partnerju. PRI pa je izjavila, da se ne bo držala sporazuma. Zato se je levi center štirih strank v soboto 20. t.h. spremenil v levi center treh strank (DK, PSI in PSDI).

V tem prenutku je nastopila pa druga, politična težava, ki je ves sporazum spravila na glavo. Plenarni sestanek PSI v Vidmu je prišel enoglasno do zaključka, da je sporazum o levem centru, o katerem se je deželni komite PSI tri tedne pogajal, nesprejemljiv in je dal mandat sedmim članom deželnega komiteja PSI videmske federacije, naj nastopijo proti sprejetju sporazuma v okviru celotnega deželnega komiteja. Istočasno so se tudi slišale na organizacijski konferenci PSI v Trstu kritike proti nameravanemu sporazumu o levem centru v deželi. Na podlagi tega nasprotovanja proti levemu centru v deželi na bazi PSI je deželni komite PSI na svoji seji v ponedeljek zjutraj sklenil z večino glasov (za levi center so bili samo trije člani deželnega komiteja iz Pordenona), da PSI odklanja sporazum za sestavo deželne vlade. V komuniqueju je PSI podčrtal, da sporazum ni bil dosežen zaradi nezadovoljivega zadržanja ostalih strank po vprašanju kmetijstva, «etničnih manjšin» in zaradi nameravane diskriminacije proti komunistom. To dejstvo je takoj razburkalo politične vode. Ljudske množice so vest sprejele z velikim veseljem, ker so v tem videle korak proti monopolu KD v deželnem okviru in platformo za učinkovito borbo, preko katere naj se doseže širše zaveznitvo levičarskih, naprednih in regionalističnih sil za rešitev

vseh perečih vprašanj v deželnem okviru.

Zaradi teh precedentov se je zasedanje deželnega sveta začelo v sredo zjutraj v dvorani tržaškega občinskega sveta v zelo negotovem ozračju. Po proslavi žrtev v Rižarni s strani predsednika sveta dr. Rinaldini in po overovljenju mandatov 61 svetovalcev je bila seja prekinjena na prošnjo demokristjanov. Prekinitev je trajala več ko dve uri in je kočno prišlo do izvolitve predsednika deželne vlade, 8 stalnih odbornikov in 2 namestnikov. Za predsednika je bil izvoljen dr. Berzanti (KD), za odbornike Comelli, Masutto, Giust, Vicario in Tripani (KD), Marpillero, Nardini in Dulci (PSDI), za namestnika pa Cocianni in Leschiuti.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Sklep PSI pomeni poraz za demokristjane

Deželni komite KPI proučil razvoj političnega položaja v državi in deželi, izrazil solidarnost s stavkajočimi delavci in povabil tovariše, naj vsestransko podprejo kampanjo za okrepitev komunističnega tiska

Deželni komite KPI za Furlanijo-Juljsko krajino je na svoji seji, ki je bila v ponedeljek v Trstu, razpravljala o političnem položaju v državi in deželi. Ponovno je podčrtal, da dežela ni imela nobene koristi od takoimenovanega «gospodarskega čudeža», da se nadaljuje gospodarska degradacija in da je sedaj tudi žrtev protikonjunkturne politike, takoimenovanega «varčevanja» in ofenzive velikih magnatov. Odpušča za dela, krčenje delovnega časa, suspendiranje proizvodne dejavnosti in naraščanje draginje vedno bolj slabšajo življenjske razmere delavcev in ljudskih množic.

Deželni komite poudarja, da je obsodbe vredna ofenziva, ki hoče še bolj okrniti podjetja IRI, zlasti na področju ladjedelniške industrije. Obsodil je tudi napade na pristaniške delavce, ki se borijo za svoje pravice.

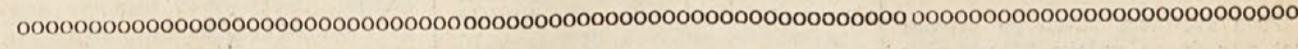
V obstoječem položaju dobivajo vedno večji pomen boji delavcev raznih strok, zlasti pa industrijskih, pristaniških in kmečkih delavcev, državnih nameščenec in nameščenecv krajevnih ustanov, ki se tudi v Furlaniji-Juljski krajini bojujejo za boljše življenjske in delovne pogoje, za obrambo dela, za gospodarski in za socialni razvoj.

Deželni komite je med drugim podčrtal, da je povsem negativno zadržanje demokristjanov in socialdemokratov, ki težijo za tem,

da bi deželno ustanovo podredili usmeritvam in politiki osrednje vlade ter zmanjšali oblast avtonomne dežele. Da so tako demokristjani kot socialdemokrati zasledujejo ta cilj so potrdili tudi z zavlačevanjem imenovanja deželne vlade ter konkretnega delovanja deželnega sveta. To zavlačevanje škoduje koristim ljudskih množic.

Sklep deželnega vodstva Italijanske socialistične stranke, da PSI ne pristopi k sredinsko-levičarski deželni vladi, predstavlja poraz za demokristjane in za tiste sile, ki hočejo omejiti vlogo deželne ustanove in ohraniti demokristjanski politični monopol. Ta sklep potrjuje, da obstaja možnost enotnih akcij vseh demokrističnih in iskreno regionalističnih sil in akcij, ki naj omogočijo deželni ustanovi, da postane temeljno sredstvo za demokristično obnovo in za gospodarski razvoj.

Deželni komite je vzel na znanje iniciative komunistične skupine v deželnem svetu za pospešitev sklicanja omenjenega sveta, kakor tudi program delovanja, ki ga je izdelala ta skupina, nato pa je naslovil apel vsem tovarišem, naj storijo vse, da bo kampanja za komunistični tisk postala velika politična bitka za novo vlado, za novo demokristično večino v državnem in deželnem merilu kakor tudi v krajevnih upravnih ustanovah, ki jih bodo državljanji izvolili prihodnjega novembra.

Potreben je odločen boj proti Krščanski demokraciji

Pot, ki jo je treba izbrati v vseh krajih videmske pokrajine, kjer žive tudi Slovenci

Poteka že drugi mesec po deželnih volitvah in smo že večkrat pisali o volilnih rezultatih. Tokrat hočemo osvetliti rezultate 9 občin čisto slovenskega značaja v Nadiških dolinah. Napisali smo: občine čisto slovenskega značaja. A to ne pomeni, da je tu slovenski značaj takšen, kot je po slovenskih občinah na Tržaškem in na Goriškem. Ne smemo nikoli pozabiti, da so te doline že 98 let priključene k Italiji in da je tam raznarodovalno

in asimilacijsko delo mnogo bolj razvidno kot v drugih krajih naše dežele. Narodna zavest ima tam drugačne oblike, ki prihajajo predvsem do izraza v slovenski govoric. Zaradi prilik, ki so se tam v tolikih desetletjih ustale, je treba tudi to dejstvo pozdravljati. Gotovo pa je, kot bo razvidno iz volilnih rezultatov, katerih pregled bomo v tem članku podali, da je ravno v tistih gospodarsko, družbeno in nacionalno nerazvitih krajih pritisk Krščanske demokracije rodil svoje sadove.

Rezultate bomo primerjali na podlagi trojnih volitev: upravnih iz leta 1960, državnozbornskih iz leta 1963 in deželnih iz leta 1964.

KPI je na upravnih volitvah 1960 prejela 347 glasov, na volitvah za poslansko zbornico 1963 467, na letošnjih deželnih volitvah pa 606.

PSI je leta 1960 prejela 1366 glasov, 1963 leta 594 in letos 415. Krščanska demokracija pa: 5105, 6082 in 5881.

PSDI: 1211, 1536 in 1383. Občine, ki smo jih vzeli v poštev so naslednje: Brdo, Dreka, Grmek, Podbonosec, Srednje, Sovodnje, Sv. Lenart, Sv. Peter in Tipana.

Iz zgornjih rezultatov je razvidno, da je Krščanska demokracija vedno prva stranka v vseh devetih občinah in daleč prednjači pred vsemi ostalimi stran-

kami. Dejansko niti vse ostale stranke skupaj ne dosežejo nje-nega števila glasov. To dejstvo je brez dvoma rezultat težkega gospodarskega, družbenega in političnega položaja, v katerem živijo že desetletja Slovenci v teh devetih občinah. Težak pritisk, ki se na njih vrši na podlagi gospodarskega nazadovanja, izseljevanja, primitivnih družbenih razmer, ki so bile v teh krajih vsiljene ljudem s strani vseh odgovornih činiteljev, ki so se vrstili v 98 letih, sovпада z duševnim in političnim pritiskom, ki je bil najmočnejši za časa fašizma in po drugi svetovni vojni. Zato ni čudno, da so ljudje nekako v samoobrambi prisiljeni glasovati za stranko Krščanske demokracije, ker si mislijo, da bi bila drugačna orientacija povod za nov in še težji pritisk.

Kljub temu je razveseljivo dejstvo, da se od leta do leta glasovi za Komunistično partijo množijo. V štirih letih so se ti glasovi skoraj podvojili, čeprav še vedno predstavljajo le malenkosten odstotek volivcev 9 občin. Manj razveseljivo pa je dejstvo, da je PSI doživela v teh krajih popolno razsulo, če pomislimo, da je imela 1960 leta 1366 glasov, medtem ko jih prejela letos le 415 (na lanskih parlamentarnih volitvah pa 594). PSIUP sama ni na noben način dobila glasov, ki jih je izgubila PSI, saj jih ima le 54. To pomeni, da je veliko število volivcev PSI glasovalo čedalje več za (Nadaljevanje na 4. strani)

Srečanje mladine Julijske krajine-Furlanije Slovenije in Koroske
Opčine 27-28-29 junija

SOBOTA, 27. VI.: ob 19. uri otvoritev, ob 19.30. koncert pevskega zbora iz Križa, sledi ples.

NEDELJA, 28. VI.: ob 9. uri športna srečanja, ob 15.30 koncert, sodelujejo: godba iz Trebč-Gropade, 23-članski harmonikarski zbor iz St. Vida, mandolinisti iz Kopra in mali jaz-ansambel. Sledi ples.

PONEDELJEK, 29. VI.: ob 15.30 koncert, sodelujejo: godba iz Trebč-Gropade, pevski zbor Prosek-Kontovel, 45-članski zbor mandolinistov iz Kopra. Ob 17. uri bo javna diskusija o miru in miroljubnem sožitju. Zvečer bo ples.

UDELEŽITE SE TE PO-MEMBNE MANIFESTACIJE MLADINE!

Pismo predsedniku dežele

V četrtek sta naša deželna svetovalca Šiškovc in Jarc poslala predsedniku deželnega sveta Rinaldiniju pismo, v katerem sta postavila nekatere pripombe, ki so bistvenega pomena za slovensko narodno manjšino. Med drugim sta poudarila, da sta mnenja, da je treba začeti s formalnim in praktičnim izvajanjem členov 3 in 6 republiške ustave in še posebej člena 3 posebnega statuta dežele, kar je v specifični kompetenci deželnega sveta in njegovih organov. Podčrtala sta tudi, da sta z začetkom ugotovila na seji z dne 24. junija, da je bil zapisnik seje z dne

26. maja sestavljen samo v italijanskem jeziku, čeprav je dobro znano, da sedijo v deželnem svetu 3 svetovalci slovenske narodnosti, ki imajo pravico, da se jim omogoči čitanje zapisnika sej v slovensčini, kar je potrebno iz načelnih in praktičnih razlogov, ker bi se s tem začelo, vsaj v tem primeru, izvajanje ustavnih in statutarnih načel. Naša svetovalca sta v pismu naprosila predsednika deželnega sveta, naj poskrbi, da se bo ta pomanjkljivost, ki ni v skladu z določbami o spoštovanju pravic narodnih manjšin v Republiki in v naši deželi, odpravi.

Dvajsetletnica smrti dveh velikih sinov naše dežele

Jože Srebrnič

Bil je izredno ljubljen voditelj komunističnega gibanja v Julijski krajini in prvi slovenski komunistični poslanec v italijanskem parlamentu - Preminul je tragično v valovih deroče Soče

Jože Srebrnič se je rodil v Solkanu 28. febr. 1884. Osnovno šolo je obiskoval v Solkanu, gimnazijo v Gorici, kjer je 1905 maturiral. L. 1907 je bil poklican na orožne vaje in dobil oficirski čin, kateremu se je odpovedal iz političnih razlogov. L. 1908 se je vpisal na juridično fakulteto v Gradcu. Predvsem zaradi pomanjkanja sredstev deloma zaradi boleznih je po nekaj semestrih moral prenehati študije in se vrniti v Solkan, kjer se je oprijel mizarške obrti, kasneje kmetijstva, zlasti sadjarstva, od dohodkov katerih se je preživljal. Še kot gimnazijec se je navzel socialističnih idej, kar bi kmalu privedlo do izključitve iz srednje šole. L. 1907 postane član socialnodemokratske stranke in Solkanskega delavskega izobraževalnega društva. Aktivno se udeležuje političnega in kulturnega življenja med goriškimi Slovenci. Poleg vodilnega goriškega socialnega demokrata dr. Henrika Tume je bil edini zapaženi slovenski socialni demokrat, ki se je v obdobju pred prvo svetovno vojno ukvarjal s kmečkim vprašanjem in praktično delal med kmeti.

Prepričan komunist

Prva svetovna vojna ga privede kot navadnega vojaka 27. pešpolka na rusko fronto, kjer se je s skupino somišljenikov prostovoljno podal v vojno ujetništvo. Po februarjski revoluciji se pridruži boljševikom in se aktivno udeležuje dogodkov v veliki oktobrski socialistični revoluciji. V pismu dne 2. avg. 1918 piše iz Kazana, da so vsi bivši vojni ujetniki za sovjetsko oblast, da berejo ruske liste in so dobro poučeni o revolucionarnem dogajanju v Rusiji in da razen tega dobivajo tudi tisk na jugoslovanskih jezikih. Pridobival je pristaše za jugoslovansko sekcijo KP(b) Rusije, v kateri je aktivno sodeloval.

Marca 1919 se je vrnil v Trst in Solkan kot prepričan komunist. Počasi je obnovil svoj med vojno razdejani dom, vrt, sadovnjak in vinograd. Hkrati je ustanavljal krajevne organizacije Socialistične stranke Italije (SSI) in vanje zanašal ideje oktobrske revolucije. Takoj se je pridružil levemu krilu v stranki in ko je febr. 1920 začelo izhajati v Trstu komunistično glasilo «Delo» za Slovenec pod talijo, je list tako razširil na Goriškem, da skoraj ni bilo vasi, kjer ga ne bi čitali. Sam je pisal vanj dopise in članke. Skupno z drugimi tovariši je v Solkanu in drugod ustanovil podružnice «Ljudskega odra» s pevskimi zbori, dramskimi krožki in drugimi skupinami, potujoče knjižnice in čitalnice. Veliko zasluge ima tudi pri organizaciji kmečkih zadrug, ki so se tedaj močno razširile po slovenskih vaseh in dvignile gospodarsko moč in odpornost kmečkega življa. Bil je na vseh strankinih konferencah Julijske krajine in zastopal politiko Komunistične internacionale. Na sestanku komunističnih frakcij za Julijsko krajino znotraj SSI dne 1. jan. 1921 v Trstu je bil izvoljen v deželni izvršni odbor za Julijsko krajino. Po ustanovitvi Komunistične partije Italije (na kongresu v Livornu 1921) so vse organizacije SSI, v

katerih so bili Slovenci v večini, postale del nove komunistične stranke, za kar gre velika zasluga tudi njemu. «Postal je eden voditeljev komunističnega gibanja v Julijski krajini in sicer eden izredno ljubljenih voditeljev» (Ivan Regent).

Eden najbolj preganjan Slovencev

L. 1921 je član strankinega okrož. odbora za Goriško, maja 1921 kandidira pri parlamentarnih volitvah na komunistični listi za poslanca v goriškem okrožju. Febr. 1922 je poročevalec na II. dežel. kongresu KPI za Julijsko krajino. Na tem kongresu je nasprotoval strankinim tezam v agrarnem vprašanju (v odnosu do fevdalnih zemljišč) in se protivil birokratični ureditvi znotraj strankine organizacije. Ko je jan. 1922 KP pri občinskih volitvah zmaga la v številnih slovenskih občinah na Goriškem in Tržaškem in je bil v Solkanu izvoljen komunistični župan (Anton Poberaj), je postal podžupan solkanski, leto kasneje je fašistična oblast razpustila solkanski občinski svet. Leta 1923 je postal član ilegalnega dežel. nega komiteja KPI za Julijsko krajino. Pri volitvah 1924 ga v Julijski krajini izvolijo v rimski parlament. Bil je prvi slovenski komunistični poslanec v italijanski zbornici. Njegove ideje se niso razhajale z njegovo dejavnostjo in bil je sam delovni človek, enak tisočem drugih. Dosledno je zagovarjal socialne in nacionalne interese revnega delovnega ljudstva v slovenskem Primorju, organiziral je odpor fašizmu skupno z italijanskimi delavnimi ljudmi. Pri tem je obsojal oportunistično in kapitulantsko politiko ozkega kroga slovenskega meščanstva v Primorju, ki je iskalo kompromise s fašizmom. Zaradi takega doslednega revolucionarnega stališča in velikega ugleda med ljudstvom mu fašisti strežejo po življenju, oblasti pa ga od 1924 dalje drže pod stalnim policijskim nadzorstvom: na vsaki tudi najmanjši poti sta ga spremljala dva karabinerja ali civilna agenta. Postal je eden najbolj preganjan Slovencev v Italiji.

Partizan

Jeseni 1926 ga v Rimu aretirajo z ostalimi komunističnimi poslanci vred. Obsodijo ga na pet let izgnanstva. Konfiniran je bil na otokih Lipari in Ustica. Po povratku v Solkan se je nad njim nadaljevalo policijsko nadzorstvo. Sept. 1932 ga zopet zapro za več kot dve leti in odpravijo v novo konfinacijo. Aprila 1939 se vrne v Solkan in ilegalno preide mejo in se zateče v Ljubljano. S seboj je nesel obsežen rokopis o naselitvi, življenju in gospodarskem razvoju primorskih Slovencev — plod študija dolgih let, tudi med konfinacijo. Rokopis je propadel brez sledu. L. 1940 so ga slovenske klerikalne oblasti aretirale in izročile italijanskim fašističnim oblastem. Dve leti je bil v zaporih Postojne, Trsta in Gorice, nakar so ga 6. jan. 1942 odpeljali v konfinacijo na otok Ventotene, a po invaziji zavezniških vojsk na Sicilijo so ga

Jože Srebrnič

premestili v koncentracijsko taborišče Renicci v Toskani, kjer je dočkal zlom fašizma v Italiji. Odpravil se je peš domov. V Solkanu je živel nekaj časa ilegalno, oktobra 1943 (po nepotrjenih podatkih prve dni jan. 1944) je odšel k partizanom. S tem se je končala nad 17 let dolga njegova življenjska doba zaporov, konfinacij in preganjanj.

Umril je v trenutku ko bi ga bili najbolj potrebovali

Nov položaj ga je prevzel z ne premagljivo silo. Z vso energijo se je kljub skoro šestdesetim letom vrgel na nalogo: zgraditi ljudsko oblast na Primorskem. Pisal je članke v «Primorski kmečki glas» in se v njih dotikal vprašanj kmečkega gospodarstva v osvobojenih krajih. V št. 2 dne 7. febr. 1944 je zapisal: «Kako je to zdaj vse drugače na osvobojenem ozemlju! Zopet so vspostavljene naše stare občine. Pri občinskih zadevah odločamo zopet mi sami. In kar je za narodno oblast najvažnejše: občinska uprava sloni na najširši svobodi za vsakega občana in občanko... Ta naša nova občina se kot noč in dan razlikuje od prete-

F. K.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Problemi enotnosti komunističnega gibanja

Stališča KP Italije

Clan direkcije KPI E. Berlinguer je v intervjuju, ki ga je objavila revija «Vie Nuove», odgovoril na nekatera vprašanja, ki prevladujejo v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju. Med drugim je podčrtal naslednje:

— Italijanski komunisti menijo, da so stališča in napadi kitajskih tovarišev zgrešena in da predstavljajo oviro za napredek komunističnega gibanja v svetu. Ta stališča in ti napadi zavirajo nujni ustvarjalni razvoj doktrine in otežkočajo krepitev enotnosti med vsemi komunističnimi partijami na novih osnovah. Potrebna je odprta borba, da bi se maksimalno omejil vpliv in negativne posledice stališč kitajskih tovarišev. V tem pogledu se bo KPI v polni meri angažirala na idejnem in političnem področju. KPI je namreč prepričana, da je potrebno odkrito in pogumno napredovati po poti, ki jo je nakazal XX. kongres KP Sovjetske zveze, zato meni tudi, da ni dovolj samo ideološki boj in da je tisto, kar odloča in kar bo odločalo predvsem realno napredovanje v boju za mir, za demokracijo in za enotnost vseh demokratičnih sil ter povezanost z osvobodilnimi gibanji.

Božidar Kolarič

Izšel je iz delavske družine in se že zelo mlad pridružil delavskemu gibanju - Posebno fašistično sodišče ga je obsodilo na 12 let ječe - Ustrelili so ga nacifašisti

Božidar Kolarič se je rodil leta 1909 v Sv. Barbari pri Miljah. Bil je sin delavske družine. Zelo mlad se je pridružil delavskemu gibanju.

Leta 1927 je bil sprejet v Zvezo komunistične mladine in je nekaj časa deloval med svojimi sovrstniki v rodni vasi. Zaradi izrednih organizacijskih sposobnosti so ga mladi komunisti izbrali za svojega voditelja. Leta 1928 je bil sprejet v Komunistično partijo. Partijsko vodstvo mu je poverilo skrb za širjenje propagandnega materiala. S sodelovanjem nekaterih tovarišev iz Stramarja, Mačkolj, Bertokov, Pobegov, Gabrovice, Dekanov, Sosljana in Opčin je v največji nevarnosti širil propagandne letake in komunistične časopise, ki so tedaj izhajali v ilegali.

Leta 1930 je fašistična policija aretirala nekatere tovariše v Stramarju. Iskala je tudi tovariša Kolariča, a ga ni našla, ker se je pravočasno umaknil. Več mesecev se je skrival v domačih krajih, nato pa je tajno odšel v Jugoslavijo. Toda tamkajšnja kraljevska policija ga je stalno nadlegovala in da bi se izognil aretaciji ter prisilnemu izgonu iz države, se je zatekel v Avstrijo. Ustavil se je pri nekem italijanskem čevljarju v Gradcu. Zivel je v hudi stiski, zato so mu domači tovariši omogočili odhod v Pariz, kjer je obiskoval politični tečaj za aktiviste.

Leta 1932 se je vrnil v Trst kot partijski funkcionar za Julijsko krajino. Njegova naloga je bila, da poživlji partijske organizacije v Trstu, Kopru in v okoliških krajih, ki so bile prav

tedaj, zaradi hudega preganjanja, zelo razredčene.

18. julija 1932 je bil sklican nek partijski sestanek pri Sv. Ani v Trstu. Na ta sestanek je prišel tudi Božidar Kolarič. Toda še predno se je sestanek začel, je prišla fašistična policija in Božidar Kolarič je bil aretirán. Po strahovitem mučenju ga je posebno sodišče obsodilo na 12 let ječe in na 5 let konfinacije, katero je preživel na otoku Ventotene.

Po padcu fašizma se je Kolarič vrnil v Trst in nadaljeval delo, ki ga je pred tolikimi leti moral prekiniti.

Po 8. septembru 1943 se je pridružil partizanom. Novembra istega leta so ga skupno s tovarišem Frausinom iz Milj poslali v Trst. Njuna naloga je bila organizirati odporniško gibanje.

Aprila 1944 je bil ponovno aretirán, tokrat nekje pri Trziču. Po dveh mesecih strahovitega mučenja v ječah so ga 13. junija istega leta (po trditvah nekaterih 19. junija) nacisti ustrelili.

M. K.

Komemoracija

Preteklo soboto je bila pri Sv. Barbari svečana spominska proslava dvajsetletnice mučeniške smrti Božidarja Kolariča. O življenju, delovanju in žrtvah velikega borca je govoril deželni svetovalec dr. Karel Šiškočič.

Žalna svečanost v tržaški Rižarni

Zveza italijanskih žena — UDI — je v nedeljo priredila žalno svečanost v tržaški Rižarni, ki je bila med zadnjo vojno spremenjena v krematorij za sežiganje političnih jetnikov. Na svečanosti, ki jo je vodila zvezna tajnica Jole Burlo, sta govorili Anica Udovič in Pierina Postogna.

Anica Udovič je med drugim podčrtala naslednje:

«Morda so prav ob tej uri, ko mi tu stojimo, nacisti pred 20 leti prvič podnetili ogenj... V Rižarni sežigajo ljudi! Je šlo tedaj od ust do ust. Pozneje se je izvedelo, da so nacisti in fašisti že prvo noč zmetali v krematorij 40 oseb, po večini domačinov. Od tega dne dalje se je iz dimnika vil dim po dvakrat na teden in po dvakrat na teden so nacisti nosili ponoči in skrivaj nosili stresat pepel žrtev v morje. Po približnih računih so na tak način uničili najmanj 2.000 življenj.»

Govornica se je nato spomnila še drugih dogodkov. Poudarila je, da niso še uresničeni vsi ideali, za katere so se žrtvovali mučeniki za svobodo, da je demokracija, v kateri danes živimo pomanjkljiva, da se še vedno v veljavi fašistični zakoni, da se v Zahodni Nemčiji še vedno živahno razvija nacistična dejavnost ipd.

Pierina Postogna je v svojem govoru poudarila pomen velikega deleža, ki so ga v osvobodilni borbi dale protifašistične žene. Ko je govorila o grozotah, ki so se dogajale v Rižarni, je citirala nekaj pisem, ki so jih pisali jetniki. Zarazila se je za to, da bi Rižarno proglasili za narodni spomenik.

Velik uspeh II. revije slovenske popevke "Trst 64"

Prejšnjo soboto in nedeljo je bila v Avditoriju II. revija slovenske popevke "Trst 64", ki jo je priredilo prosvetno društvo Barkovlje. Na sporedu je bilo 21 izvornih popevk, ki so jih sestav-

— Najboljša popevka je skladba «Samo ti». Odlikuje jo čista, preprosta in iskrena melodična faktura, predvsem pa neposrednost muzikalnega izraza.

— Najboljša izvajavka je Odinea Zupin. Žirija je mnenja, da ima ta pevka mimo vseh vokalno tehničnih vrednot tudi stilno najprimernejšo interpretacijo tega glasbenega žanra.

— Najboljši izvajavec je Ivan Sancin. Žirija meni, da je bil v vrsti sicer maloštevilnih moških interpretatorjev, najkvalitetnejši.

— Najboljše besedilo je besedilo popevke «Moja ljubezen si ti». Izmed vseh 21 besedil je navedeno besedilo glede na poantno in literarno stilno vrednost estetsko utemeljeno in najkvalitetnejše.

— Tako je menila strokovna žirija, ki so jo sestavljali prof. Karel Sancin, Milan Lindič, Mitja Kos, Filibert Benedetič in Vito Butara.

— Ocenjevalna komisija prosvetnega društva «Barkovlje», pa je že 15. februarja določila, da podeli prvo nagrado popevki «Čakam te». Avtor te popevke je Frančko Žerjav iz Križa. Druga nagrada je bila podeljena popevki «Španske noči», tretja nagrada pa popevki «Luč ljubezni».

— Občinstvo pa je s svojim glasovanjem odločilo drugače. 485 glasov je prejela popevka «Pismo iz tujine». Avtor popevke je Drago Žerjal iz Boljunca, izvajavka pa je bila Odinea Zupin. Na drugo mesto je občinstvo postavilo popevko «Drag spomin» (98 glasov). Besedilo zanjo je sestavil Amodeo Martinoli, glasbo je oskrbel Dario Berginc, pela pa jo je Nora Jankovič. Tretja od občinstva izbrana pa je popevka «Tržaške lučke». Besedilo je napisal Martinuzzi st., glasbo pa Drago Žerjal. Pela sta jo Miranda Caharija in Pino Hrovat.

vili in uglasili amaterji-domačini. Te popevke so izvajali solisti: Ljubica Berce z Opčin, Miranda Caharija iz Nabrežine, Nora Jankovič iz Barkovelj, Nevica Lukeš in Anka Suga iz Trsta, Ida Ukmar iz Nabrežine, Odinea

Zupin iz Milj, Pino Hrovat iz Skednja, Tulio Možina iz Trebč, Ivan Sancin in Mario Sedmak iz Trsta; duet Dario in Darko iz Doline in kvartet «Melody», ki ga sestavljajo Milka Milič iz Barkovelj, Jadranka Suligoj z Opčin, Maria in Savina Valetič iz Trsta. Igral je zabavni orkester «Miramar», dirigiral pa je Aleksander Vodopivec, ki je popevke tudi aranžiral. Celoten program sta zelo posrečeno povezovala napovedovalca Karmen Bandelj in Livij Valenčič. V dopolnitev kronike naj povemo še to, da je prireditev zrediiral Adrijan Rustija in da je scensko opremo oskrbel arh. Dario Jagodič.

Ce smo po prvi tovrstni prireditvi, ki je bila lani, zapisali, da je poskus uspel, da je padla sleherna negotovost, da je številna publika z zanimanjem sledila in z odobravanjem sprejela to zamisel, potem moramo letos vse to samo še podčrtati, ali bolje rečeno: dvakrat podčrtati. In še (Nadaljevanje na 4. strani)

Na zaključnem nastopu gojencev šole Glasbene Matice v Trstu je dirigiral tudi gojenec Janko Ban. To je bil njegov prvi nastop. Hvalježna publika je mladega dirigenta nagradila z dolgim aplavzom. Daljše poročilo o nastopu objavljamo na 4. strani

Bilo je pred 100 leti

Kontumac v Trstu trajal 40 dni

III.

Povrnimo se zopet za nekaj desetletij nazaj, v čas, ko je tudi v naših krajih razsajala kolerica ali jim je pretila.

Kakar je deželi pretela kuga, so na gotovih krajih, posebno ob deželni meji in pri večjih mestih postavljali kolibe za kontumac. Strogo prepovedano je bilo hoditi čez mejo po stranskih poteh ali stezah. Tujec je lahko prišel — a ne vselej — v deželo samo po glavnih cestah. Seveda ni mogel takoj nadaljevati svoje poti. Ob prihodu tujca na mejo so najprej zakurili ogenj. Velik plamen je švigal med potnikom in stražniki. Potniku so dovolili vstopiti samo če je pokazal zdravniško spričevalo. Toda to še ni bilo dovolj. Še predno je nadaljeval pot je moral oditi za več tednov v kontumac. Tudi pošta je prihajala v deželo šele po daljši proceduri. Pisma so obesili na dolgo ranto in jih tako pomolili čez mejo. Stražniki so pisma razpečatili in jih prekadili nad brinjevim plamenom ali pa nad očetno paro. Tudi razno blago je moralo na meji v posebni kontumac. Platno so na meji preprali, suho sadje presušili, zavitke oprali ali pa sežgali in

blago spravili v nove. Prevažanje kož, kožuhovalne in odeje je bilo strogo prepovedano. Denar so zdrgnili, z milom in soljo.

Na Kranjskem sta bila leta 1813 glavna rastela ali cestni pregradi na Dolenjskem, na kranjsko-hrvaški meji pri Metliki in pri Jesenicah. Ta dva rastela sta bila velikega pomena tudi zato, kker so po cestah, ob katerih sta se nahajala, prevažali med drugim tudi žito in šol.

Kdor je hotel kaj plačati je moral kovinast denar iz dalje vreči v posebno posodo, v kateri je bila razkužujoča tekokčina, papirnat denar pa je moral zataktniti v precep dolge palice in ga pomoliti čez mejo, kjer so ga na ročni prekaževalnici razkužili.

Kontumac v Trstu je trajal 40 dni, ponekod je trajal več, drugod pa manj časa.

Proti koleri niso poznali nobenega učinkovitega sredstva razen obrambe. Zato so oblasti določile posebne «provisores sanitatis», ki so skrbeli za to, da se kolerica čim bolj zabrani ali omeji. Ti so imeli tudi posebna pooblastila. Okužene hiše so zaprli. Če se je bilo bati, da bi stanovanjci v takih hišah vendarle prišli v dotiko z ostalim svetom, so jim hišo zagradovali z visoko lesenim ograjo. Da bi taki ločenci ne ginevali zaradi gladu, so jim hrano, pa tudi zdravila dostavljali posebno od gosposke nastavljeni donašalci. Hrano in zdravila so jim dostavljali v posebnih košarah, ki so jih ločenci po vrveh sprejemali skozi okna. Zdravniki, donašalci, pogrebci in sploh vsi, ki so imeli opravka s kolero, so na svojih oblekah imeli prišite posebne znake: bele križe na roki ali na prsih.

«Na tak način in po teh navodilih so se podložniki avstrijskega cesarstva izprva borili zoper kruto neznanstvo. Poznali so njeno taktiko, niso pa poznali njenega orožja, vedeli so v kakšnih okoliščinah napada, vedeli da mori sirahovito, da se pojavlja skokoma, niso pa vedeli nič gotovega ne o bistvu te morilke, ne o sredstvih proti njej.

Natečaj RAI za izvirna slovenska dramska dela

29. maja letos je bila na tržaški radijski postaji ožja slovesnost, na kateri so objavili seznam dramskih del, ki so bila nagrajena ali priporočena. Na svečanosti so govorili: ravnatelj postaje inž. Candussi, prof. Martin Jevnikar, ki je orisal nagrajena dela in inž. Sancin, ki se je zahvalil udeležencem. Med povabljenimi je bilo več znanih slovenskih kulturnih delavcev, ni pa bilo izvoljenih predstavnikov Slovencev, kar, po našem mnenju, ni pravilno.

Prof. Martin Jevnikar je v uvodu svojega poročila, med drugim, dejal:

«Literarni zgodovinarji trdijo, da smo Slovenci že od nekdanj narod pesnikov, kar najbrž drži, saj štejejo npr. Slovenske narodne pesmi v Strekljevi, izdaji 8.500 epskih in lirskih pesmi, vrsta umetnih pesnikov pa je skoraj nepregledna. Mnogi med njimi segajo v evropsko višino — Prešeren, Zupančič, Gradnik —. Istočasno pa tudi zatrjujejo, da nimamo posluha ali dispozicije za dramsko ustvarjanje, kar tudi drži, saj je dramatika izmed

vseh naših umetniških panog najšibkejša, kar dokazuje tudi lanska knjižna žetev: proti 21 pesniškim zbirkam, smo dobili le dve dramski deli. Če pa ne znano pisati iger, je na drugi strani gotovo, da zelo radi igramo, gledamo, poslušamo igre. Skoraj v vsaki vasi (Govornik je verjetno mislil na večje vasi. Op. uredn.) je igralska družina, pa tudi Radio Trst A že vsa leta s svojimi igrami zabava in vzgaja (Zal ne vselej. Op. uredn.) številne poslušavce.»

Nato je prof. Jevnikar, kot predsednik komisije, ki je ocenjevala dela, orisal postopek ocenjevanja in v skopih obrisih tudi nagrajena dela. Iz tega dela poročila povzemamo naslednje:

Italijanska Radiotelevizija je januarja letos razpisala natečaj za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku z namenom, da dobi nove in približa dramatikom že znane avtorje. Natečaj je bil pridržan samo slovenskim avtorjem, ki stalno bivajo v Italiji. V predpisnem roku je prišlo na Radio 19 del. Večina del zajema tukajšnje kraje in ljudi ter se dotika številnih domačih aktualnih problemov kot so npr.: izseljevanje, domotožje po rojstnem kraju, beg z dežele v mesto, družinsko življenje ipd.

Prvo nagrado je komisija, ki jo je imenovala Italijanska Radiotelevizija, podelila dramati «Zadeva je končana», ki jo je napisal Franc Jeza. Za to delo je avtor prejel 200.000 lir. Drugo nagrado je dobila igra «Voda sprave». To delo slika dogodke iz zadnje vojne. Nemški zemljemerec, ki je bil mobiliziran, bi moral odkriti partizansko bolnišnico, pa je ni hotel. Po vojni se je vrnil v kraj dogodkov, se srečal z bivšim ranjenecem iz te bolnišnice in postala sta prijatelja. Avtor igre je pisatelj Alojz Rebuta, ki je prejel nagrado 150.000 lir. Tretjo nagrado je dobila igra «Miramarski vodnjak», ki jo je napisal gledališki igralec Jožko Lukeš. Tretja nagrada znaša 100.000 lir.

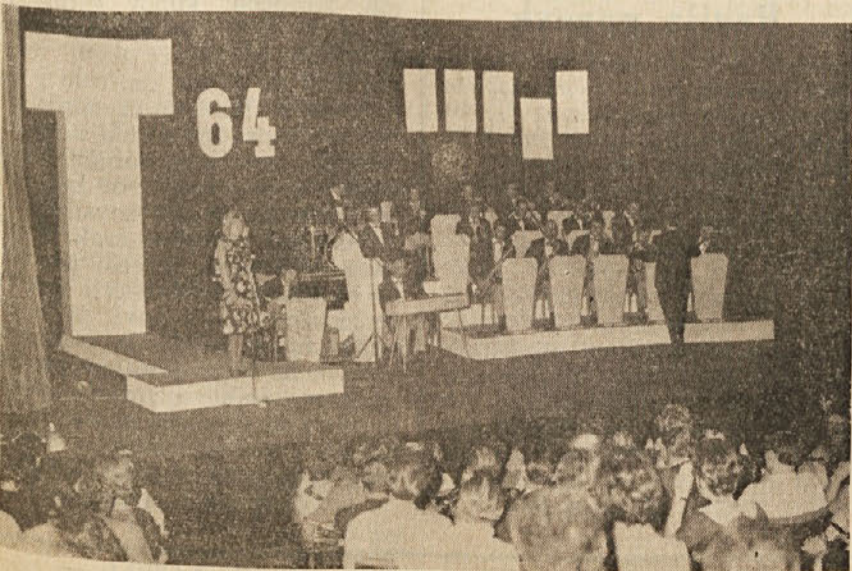
Poleg tega del je komisija priporočila še pet del in sicer: Edvard Martinuzzi: «Čarobni studenec» (mladinska igra); Vinko Beličič: «Več ko bron in cimbele»; Zora Tavčar: «Gaber nad prepadom» (mladinska igra); Tončka Curk: «Tretji plača» in Marij Maver: «Veter s pampe».

O vsebini nagrajenih in priporočenih del ne moremo podrobneje pisati, ker del ne poznamo. Prof. Jevnikar je poudaril, da se je ocenjevalna komisija držala smernic, da morajo dela ustrezati natečaju, v umetniškem in oblikovnem pogledu pa da morajo dosegati višino sodobne dramatike. Poudaril je in da nobeno delo ni bilo zavrnjeno zaradi vsebine ali ideje.

Pobuda RAI-TV je hvalevredna. Kot taki smo tudi v našem listu, ki se vedno bori s prostorom, dali večji poudarek. Pripominjamo pa, da je bila ocenjevalna komisija preozka in da ni bila pravi odraz množice radijskih poslušavcev in torej naročnikov. To poudarjamo tudi zato, ker vemo kako se določajo programi na radijski postaji Trst A in ker so tudi programi te postaje čestokrat pristranski. Tudi s pravilnikom RAI-TV ne moremo soglašati. Ta je bil namreč preveč omejen. Natečaja so se lahko udeležili le slovenski avtorji bivajoči v Italiji, ne pa tudi avtorji bivajoči v Sloveniji.

Upamo, da bo RAI-TV razpisala še druge natečaje za Slovence, da bodo natečaji zajeli tudi druge panoge in ne le dramatikom, te bodo v bodoče v ocenjevalnih komisijah sorazmerno zastopani tudi tisti na katerih so tokrat enostavno pozabili.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Orkester «Miramar» izvaja program revije «Trst 64»

Jamlje in Dol preskrbljena s pitno vodo

Doberdobski župan Andrej Jarc pozdravlja goste

Kraško vodovodno omrežje je dograjeno. Tudi prebivalci Jamelj in Dola so končno dosegli dobro pitno vodo. Vodovodna napeljava v ti dve vasi je stala

skupno 250 milijonov lir. Uradne otvoritve vodovoda, ki je bila 14. t. m., so se udeležili številni predstavniki oblasti, med katerimi so bili: predsednik deželne skupščine De Rinaldini, goriški prefekt Princivalle, goriški nadškof Pangrazio, predsednik goriške trgovinske zbornice Rignat, naša deželna svetovalec Jože Jarc in Fulvio Bergomas. Doberdobski župan Andrej Jarc je na svečanosti govoril o pomenu vodovoda. Govoril je tudi goriški prefekt ter med drugim poudaril, da je vodovod v teh krajih znamenje napredka in civilizacije.

Prazniki tiska

V Doberdobo pripravljajo festival «Dela» in «l'Unità». Festivalne prireditve bodo ob jezeru od 11. do 13. julija. Osrednja prireditev z bogatim kulturnim sporedom bo v nedeljo, 12. julija.

Podrobnejši spored bomo objavili prihodnjic.

Na Opčinah bo praznik tiska zadnje nedelje v juliju. Tudi o sporedu te prireditve bomo kaj več poročali prihodnjic.

Tradicionalni festival «Dela» bo tudi letos v Dolini. Trajal bo tri dni, od 1. do 3. avgusta.

Dežela

ta (KD). Kot je razvidno, je ostal zunaj predstavnik PRI, ki pa je vseeno glasoval za ves odbor, čeprav je malo prej v neki pisani izjavi, ki jo je razdelil novinarjem, napovedal, da bo oddal belo glasovnico.

Na koncu je dr. Berzanti prebral nekaj izjav v katerih je dejansko orisal svoj program: depolitizirati deželo, proti nekonstruktivnim in razbijaškim poskusom, proti birokratizaciji, za čimvečjo kompetenco vlade itd. itd. Dejansko je hotel s svojimi izjavami deklarirati že v začetku to avtonomno deželo

V svojih izjavah pa se ni niti z besedico dotaknil obstoja slovenske narodne skupnosti, kot da ne bi eksistirala in kot da ne bi bil postal predsednik deželne vlade s posebnim statutom prav zaradi tega obstoja. Te izjave torej ne samo so globoko razočarale vsakega demokrata, pač pa predvsem slovensko narodno skupnost, ki je že z vsega začetka globoko prezirana. Ne vemo torej, kaj nam bo prinesel dan, če je že jutro tako temačno. Na vsak način je treba že sedaj poudariti, da bo delo komunističnih in slovenskih predstavnikov v deželnem svetu zelo težavno, saj je ves potek dosedanjih dogodkov dokazal, da se skuša Krščanska demokracija, kateri na žalost grede simpatije marsikaterega veljaka slovenskih klerikalcev, opirati na svojih 28 svetovalcev in na svoje že večletne zveste zaveznike in prijatelje socialdemokrate, da bi onemogočila vsakršno konstruktivno politiko v meri reševanja perečih problemov vsega prebivalstva dežele in slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Kako si zamišljajo demokrati in socialdemokrati življenje deželnega sveta je zelo značilno, saj se bo deželni svet sestal na novo šele okrog 7. julija po vsedržavnem kongresu KD. To pa pomeni zavlačevati še dalje začetek pravega dela de-

želnega sveta. To je očiten poskus, da bi se onemogočilo pravilno in demokratično funkcioniranje izvoljenega organa, ki je predpostavljen glavnim odsekom javnega življenja v deželi. Temu se je treba upreti že z vsega začetka, če nočemo priti do zaključka, da so grobarji avtonomne dežele s posebnim statutom uspeli v svojem razdiralnem delu.

Boj proti KD

KPI, ki je s svojo gospodarsko, družbeno in narodno politiko zbudila zanimanje in simpatije pri volivcih in se je izkazala kot edina sila, ki se lahko zoperstavlja težkemu in morečemu monopolu Krščanske demokracije.

Pot, ki jo je izbrati v vseh krajih, ki so naseljeni s Slovenci v videmski pokrajini, in ne samo v teh devetih občinah, je odločen boj proti monopolu Krščanske demokracije. Težko si je zamisliti, da bi se moglo kaj doseči znotraj Krščanske demokracije. Iluzije tega tipa so nevarne in škodljive, saj ne morejo privedi kot do še večje krepitve Krščanske demokracije in do še večjega zastoja v delu za narodno prebujenje v teh krajih.

Srebrni

kle podežatske oblasti. To vemo najbolj ceniti mi, kmetje, ki so nas prej povsod odrivali. Postal je član oblastnega komiteja KPS za Primorsko, član PO OF za Primorsko in referent za kmetijstvo v ustanovljenem NO svetu za Primorsko. 19. 20. febr. 1944 se je udeležil I. zasedanja SNOS v Črnomlju in bil izvoljen za člana SNOS za goriško okrožje. Obiskoval je vasi na Kanalskem, Idrijskem, Vipavskem in v Brdih, kjer so potekale volitve v narodnoosvobodilne odbore. Povsod je govoril ljudstvu kot glasnik novih časov. V Brdih ga je prišlo poslušati na manifestacijsko zborovanje več tisoč ljudi. Na povratku iz Brd pri prehodu čez Sočo, ki je narasla po nalivu, je utonil v valovih. Njegovo truplo so pokopali na pokopališču na Prelesju pri Plavah, po osvoboditvi pa prenesli v Solkan.

Na njegovi rojstni hiši v Solkanu je vzidana spominska plošča z napisom: «Iz ljudstva je izšel, ljudstvu se je žrtvoval, za ljudstvo je padel, v ljudstvu živi». Bil je talent iz vrst preprostega slovenskega naroda, razgledan komunist in politik, zgled borca, ki je od mladih nog do sivih las skozi vsa preganjanja ter osebno in narodovo trpljenje ohranil neomajno vero v zmago in bil vedno pripravljen na žrtve. V njem vidimo najplemenitejše črte slovenskega ljudstva v Primorju. «Z njim je Primorska izgubila starega, izkušenega borca za socialne pravice, človeka čiste značaja in velikega poštenja. Dal je svoje življenje prav v trenutku, ko bi ga bili najbolj potrebovali...» (France Bevk).

Revija popevk

enkrat želimo poudariti, da je bila pobuda, ki jo je dal Stanko Birsa zares hvalevredna. Na letošnji prireditvi smo zabeležili viden napredek. Ta je prišel do izraza v celotni organizaciji, še posebno pa pri orkestru «Miramar» in pri tistih pevcih-solistih, ki smo jih lani spoznali. Orkester je bil letos izpopolnjen in ojačen, mnogo bolj uglašen, čeravno je bil morda tu pa tam še vedno preglašen, zaradi česar nekateri pevci, zlasti tisti s šibkejšim glasom, niso prišli do pravega izraza. O solistih, ki so nastopili tudi lani pa bi rekli tole: Pino Hrovat je še vedno ostal

pri tangu, toda njegovo izvajanje zasluži, da ga pohvalimo; Ivan Šancin, ki je s svojim močnim basom že lani navdušil poslušalce, je bil letos nekoliko šibkejši, toda zelo prepričljiv, gotov in simpatičen; Nora Jankovič se je sijajno izkazala s svojim lepim in močnim glasom; Ljubica Berce se je sijajno izkazala in dokazala, da napreduje. Tudi Tuli Možina je napredoval, čeravno je njegova popevka še vedno premalo vitalna, Miranda Caharija in Anka Suga pa sta v primerjavi z lanskim nastopom ostali skoraj nespremenjeni, sicer pa moramo upoštevati dejstvo, da sta se obe že na prvem nastopu močno uveljavili.

O novih pevcih bi rekli naslednje; Dario in Darko sta tudi v popevki več ali manj ohranila klasičen valček; Mario Bogatec nas je sicer presenetil, toda v nekaterih taktih je bil manj posrečen; prav tako nas je presenetil kvartet «Melody», ki ga sestavljajo odlične pevke, toda popevka ni bila najbolj posrečena, zaradi tega tudi izvajanje ni prišlo do zaželjenega izraza; Neviča Lukeš, ki je bila najmlajša pevka na letošnji prireditvi, je osvojila publiko, njeno izvajanje pa nas nekoliko spominja na Mirando Caharijo; nedvomno pa je bila največje presenečenje na letošnji prireditvi Odinea Zupin, ki je s svojim močnim glasom in s svojo dovršeno interpretacijo osvojila tako strokovno žirijo kot širšo publiko. Tudi Ida Ukmar je pokazala svoje velike nevske možnosti, a zdi se nam, da ni prišla toliko do izraza zaradi neustreznosti popevke.

Ne da bi se spuščali v retoriko ponavljamo, da je letošnja prireditev pomenila korak naprej, za kar gre zasluga vsem, ki so na njej sodelovali, kakor tudi tistim, ki so jo organizirali.

s.v.-m.k.

Pred 100 leti

tedaj govorili o ničemer drugem nego o čudnih posrečenih zdravljnih. Ne da bi se zadovoljevali s samim besedovanjem in s postrežbo bolnikom, so celo vsi vprek začeli spisavati in priobčevati učene razprave o koleri. Da, celo krasni spol je prišel za pero in si svoje polne, nežne, v jutranjo in rožno zarjo namočene prste pamazal s tinto, samo da bi nam zdravnikom kar najprepričevalneje in najjasneje razložil, kaj je prav za prav s koleri in kako je je prav za prav treba zdraviti. Z eno besedo, besedovalo se je toliko sodilo toliko in do konca so se izčrpavale možganske sile tako zelo, da jih naposled zlasti damam za nadaljnje sodbe in pametno sklepanje ni preostalo niti za en naprtnik ne, da niti ne za pol grama.

«Zdravniki so izprva koleri darovali najrazličnejših dišav in žgalnih darov: cele kupe gorečih, smrdečih kupov gnoj in plesnive slame, pa ne samo po dvoriščih, po javnih trgih, marveč tudi po hišah, da, celo v izbah samih; tako, da bi moglo potemneti sonce in da ljudje zaradi samega smradu in vonjav končno že več niso vedeli, od kod naj bi sicer še jemali navadni, za vdihavanje potrebni zrak. Prof. Lueders v Kielu je celo govoril, da bi kazalo požigati cele gozdove in streljati s topovi, da bi se na ta način očistil in pretresel zrak in da bi iz dima od gozdov in iz smodnikovega dima nastala gosta, neprodorna stena, ki bi koleri branila dostop v kraje, katerih dotlej še ni bila dosegla.» (Nadaljevanje prihodnjic)

Zaključne šolske prireditve in razstave

Šola Glasbene Matice

V nedeljo popoldne je bil v tržaškem Avditoriju zaključni nastop gojencev šole Glasbene Matice. V prvem delu sporeda je zbor harmonik odigral štiri skladbe: — Adamič-Kuhar: Nad nami modro je neko; Gobec-Kuhar: Kakor kitje svetje; Kuhar: Slavnostna koračnica in Gregorc-Kuhar: Židana marelja. Gojenka Nadja Srebrnik je ob spremljavi harmonik zapela Kozine-Kuharja Mojcinu pesem. Mladinska pevska zbor iz Nabrežine in Trsta, ki ju vodita prof. Ema Vrabčeva in Erminij Ambrozec pa sta ob spremljavi harmonik zapela Jerajevo Kralj Matjaž in Frankovo Mornar. Dirigiral je prof. Svetko Grgič.

V drugem delu so bile na sporedu naslednje točke:

Adamičev Večer v stepi, ki ga je izvajal godalni orkester šole Glasbene Matice. Škerljeve Intenzioni za godalni orkester in violino solo, izvajal je godalni orkester, solist pa je bil gojenec Zarko Hrvatič. Obe točki je dirigiral prof. Oskar Kjuder. Naslednja je bila na sporedu Haydnova Otroška simfonija, ki jo je izvajal orkester, vodil pa gojenec dirigentskega tečaja Janko Ban.

Spored sta zaključila mladinski zbor in godalni orkester. Pod vodstvom prof. Kjudra sta izvajala štiri otroške pesmi: Pust, Majska pesem, Preštevanka in Kaj bo Mihec. Te pesmi je uglašil prof. Ignacij in smo jih tokrat prvič slišali.

Celoten spored je zelo lepo potekal, za kar naj gre pohvala nastopajočim in njihovim dirigentom.

Znanstveni licej

V soboto zvečer je bila prav tako v Avditoriju zaključna šolska prireditev slovenskega Znanstvenega liceja. Na sporedu je bila

predstava Cankarjeve drame v 3. dejanjih «Jakob Ruda». Predstavo je pripravil z dijaki prof. Jože Peterlin, sceno pa so izdelali dijaki.

Ob priliki te prireditve je bila v prostorih pred Avditorijem slikarska razstava učencev višjih srednjih šol. Razstavo so priredili dijaki s svojim profesorjem risanja, Avgustom Černigojem.

Cankarjeva drama «Jakob Ruda» v izvedbi gojencev Državnega znanstvenega liceja v Trstu

Rojan - Katinara

Svetoivansko didaktično ravnateljstvo sporoča, da bosta odprti šolski razstavi v osnovni šoli v Rojanu, dne 27. in 28. junija, ob 8.30. do 12. in od 15. do 18.; na Katinari pa 28. in 29. junija od 9. do 12. in od 15. do 18. ure.

Razstava vin v Nabrežini

V soboto, nedeljo in ponedeljek bo v Nabrežini razstava vin 20 domačih vinogradnikov. To bo že tretja tovrstna razstava v devinsko-nabrežinski občini. Najboljša razstav-

ljena vina bodo nagradili. Nagrade so prispevale občinska uprava, pokrajinska uprava in druge ustanove.

Od priliki rastave vin bo v prostorih osnovne šole v Nabrežini tudi šolska razstava.

Sovjetska arhitektura

Inštitut za arhitekturo in urbanistiko pri univerzi v Trstu je s sodelovanjem Krožka za kulturo in umetnost pripravil v Ul. San Carlo 2 v Trstu razstavo sovjetske arhitekture. Razstava bo odprta do 30. junija.